

INSTITUTIONEN FÖR
KULTURVETENSKAPER
Göteborgs Universitet

”Ni är inte hemma i soffan nu!”

Supporterkultur hos kvinnor i klacken i allsvenska herrfotbollslaget BK Häcken

Mary van Viegen

Kandidatuppsats	15hp
Kurs	KAY130 HT21
Huvudhandledare	Eva Knuts
Bihandledare	Elisabeth Dahlborg
Examinator	Kristina Öhman

ABSTRACT

"You are not home in your sofas now!" - Supporter culture among women in the Swedish mens football league team BK Häcken

When I was in the process of starting this essay I had no idea about what I wanted to investigate. I read the book *Etnografiska hållplatser*, a book about reflexivity and methodology while doing field studies and working with ones material, in a preceding course and it came to me! I knew that some among my women friends are soccer supporters for the local male soccer team. This came with prejudices. And lots of curiosity.

This is a study to see what my female friends supporters see in the local soccer support team for BK Häcken. And why the team supporters has a no bad reputation, while the area we live in is one with a bad reputation? I performed interviews with three informants and I made field studies during home games. And what I found is something very different from the usual norm of a supporterclub. This is a supporter club that, through the teams CSR, is not using violence, racist or sexist slurs. And if someone does use a slur of some sort, the other team supporters help with telling each others to stop. Its also a place where my female informants feel safe within a group that is mainly consisting of men.

Key words: women, soccer supporter, masculinity, rituals, BK Häcken

Innehållsförteckning

UPPSATSÄMNET	1
ALLA HAR VÄL SPELAT FOTBOLL?	1
METOD	3
INLEDNING	3
METOD	3
METODDISKUSSION.....	4
MITT MATERIAL -SAMMANFATTAT	5
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	6
FORSKNINGSETIK.....	6
REFLEXIVITET	7
POSITIONERING OCH FORSKARPOSITION	8
TEORIER.....	9
RITUALER	9
MASKULINITET.....	10
NAMEDROPPING	11
PÅ PLAN	11
PÅ LÄKTAREN.....	11
IDROTTHISTORIA	13
MASKULINITET.....	13
KOLLEKTIV KÄRLEK.....	14
SUBKULTUR	14
GÖTEBORG OCH HISINGEN.....	15
UNDERSÖKNING - KLACKLIV.....	17
HUR HAMNADE MINA VÄNNER I KLACKEN?	17
VARFÖR HEJAR MINA VÄNNER PÅ HERRLAGET?	18
MELLANSPEL:.....	19
MATCH 1	19
MATCH 2	22
VARFÖR JUST BK HÄCKEN?	25
BK HÄCKEN -en historisk bakgrund.....	25
HISINGEN ≠ GÖTEBORG	26
HISINGEN GENOM TIDERNA	26
SKOTTLAND OCH ÖSTRA KVILLEBÄCKEN	27
MASKULINITETEN.....	27
BK HÄCKENS INFORMELLA GRUPPERINGAR OCH GEMENSKAP	29
TRYGGHET, VENTILERING OCH ROLLER	30
RELATIONEN TILL SPELARNA OCH LAGETS VÄRDEGRUND	31
BEKÄMPA VARDAGEN.....	32
DEN LILLA SJÄLVREGLERANDE KLACKEN	33
SPORTENS OCH SUPPORTERKULTURENS VARANDE OCH FRAMTID.....	34
AVSLUTANDE TANKAR	35
VIDARE FORSKNING.....	36
KÄLLFÖRTECKNING.....	38
BILAGA 1.....	42
ORDLISTA.....	42

TACK

Till mina vänner Monika, Karin, Alva, ni vet vilka ni är. Utan er, ingen uppsats. Tack BK Häcken. Tack till min handledare Eva Knuts som peppar, hejar på och inspirerar. Tack till min bihandledare och goda granne Elisabeth Dahlborg. Tack min vän Anna-Maria Fjellman för att du hjälpte en data-dummy som mig att formatera texten. Tack till min sambo Jonas, för att du står ut med mig och alla mina galna idéer och stöttar mig i mitt (ständigt pågående) tvivel. Tack till våra hundar Siwan och Nino, varav den andra kom till oss från ett shelter i Spanien mitt under uppsatsskrivandets varande. Ni gör mitt liv till ett mer mysigt kaos. Och såklart tack studievägledare Lise-Lotte Gustafsson för att du fixade in mig på denna kurs så att jag äntligen kan göra klart min examen som jag påbörjade 2011. Det är bannemej på tiden.

INLEDNING

Det är söndag. Samhället börjar sakta vakna. Vi har blivit erbjudna vaccin mot den influensaliknande sjukdom som har haft världen i sitt våld i över ett år. Människor vågar sig ut. Jag tar mig ut efter två sprutor och släppta restriktioner. Det är höst, snart vinter. Och samtidigt som samhället vaknar somnar naturen in. Det känns ironiskt och lite skönt. Jag gillar lugn och ro. Men det blir inget sånt nu. Jag ska gå på allsvensk herrfotbollsmatch för första gången i mitt liv. Det känns stort. Och lite läskigt. Men mest känns det spännande och roligt.

UPPSATSÄMNET

Idén om att skriva om kvinnliga fotbollssupportrar kom till mig när jag läste etnologen Lisa Wiklunds kapitel i kurslitteraturen *Etnografiska hållplatser* (2011). Hon skriver där om hur hon använder sig av en person som hon kallar för Gatekeeper (2011; 67). Det är en person som hon känner lite men som också är en del av det fält som hon vill undersöka.

Medan jag läser hennes kapitel blir jag medveten om att det finns människor i min närhet som jag känner väl men jag inte riktigt förstår vad de håller på med. Det är mina kvinnliga vänner som hejar på vårt lokala fotbollslag BK Häcken. Och de hejar nästan bara på herrlaget. Då det finns ett damlag korsar korta tankar om könsförräderi mitt medvetande men jag skjuter snabbt undan dem och inser att jag måste undersöka varför. Varför är de medlemmar i en hejarklack bestående av män, till ett lag som består av män? Och jag kan kanske använda mina vänner som Gatekeepers för att nå en värld som jag aldrig varit i innan? Den värld som finns på läktaren; fotbollsklacken.

ALLA HAR VÄL SPELAT FOTBOLL?

Jag har spelat fotboll som litet barn i Azalea BK och jag har spenderat halva mina tonår och mer därefter i Frölunda IBK (innebandy). Egentligen drömde jag om att gå på ridskola och att prenumerera på tidningen *Min Häst*. Men det hade vi inte råd med.

För några år sedan gjorde jag en mycket kort karriär som freshmeat¹ i ett lokalt rollerderby-lag (men kom inte länge än så). Ja jag har till och med sett en match i Australiensisk football i Australien². Vi kan säga att jag är välbekant med lagsport och regler. Detta summerar även min fysiska närvaro i lagsport och fotbollsliknande sammanhang.

---

¹ Nybörjare på rollerderby

² Där var jag den enda kvinnan på läktaren tillsammans med min dåvarande pojkvän. Alla andra var män och vi drack öl. Kvinnorna var runt planen i familjernas bilar, med barnen. Bara det känns som ett uppsatsämne.

METOD

INLEDNING

Två publikationer som har blivit viktiga för mig för att kunna ta mig an fotbollsläktarna som etnologiska forskningsfält är Kerstin Gunnemarks bok *Etnografiska hållplatser* från 2011 och Lisa Wiklunds avhandling *Kreativa liv* från 2013. Gunnemarks bok är en antologi av texter om metodprocesser och reflexivitet och den var väldigt inspirerande när det kom till att hitta uppsatsämne och att tänka runt sitt insamlade material (Gunnemark 2011).

Wiklund är etnolog och har upptäckt att det finns en grupp människor med ursprung i Japan som befinner sig i Williamsburg söder om Manhattan i New York. Dessa människor lever ett väldigt otraditionellt liv till förväntningarna hemifrån. Hon använder bland annat sin "Gatekeeper" för att kunna utföra fältstudier i Japan (Wiklund 2011:62).

Wiklunds avhandling gav mig en ny syn på vad som kan undersökas och hur. Jag uppskattar också Wiklunds ödmjukhet inför sina informanter och hennes förmåga att positionera sig som en outsider då hon beskriver att hon inte är en del av det fält hon vill undersöka (Wiklund 2013:44). Men att hon ändå känner att de har liknande intressen och liknande värderingar. Hon går försiktigt fram. Och det tycker jag är föredömligt.

METOD

Jag har använt mig av två deltagande observationer och tre djupgående intervjuer med kortare frågor. Wiklund menar "Att behålla ett öppet sinne i fält kan vara avgörande för att få tillgång till intressant data." (Wiklund 2011:75). Hon skriver också att ett fältarbete är svårt och ansträngande men att det en måste vara "lika delar flexibel som envis" och att det är en etnologs skyldighet att bidra till en hållbar forskning som utvecklar och förbättrar vetenskapen (Wiklund 2011:76).

Ibland har intervjuerna blivit korta men ändå kärnfulla, tack vare mina få men omfattande frågor. Jag har utfört intervjuerna på telefon eller i hemmiljö, efter informantens önskemål. Jag väljer att utföra mina intervjuer när det inte är match för att inte ta fokus från matchen för mina informanter. Mina informanter (eller Gatekeepers) identifierar sig som kvinnor och heter i mitt material Monika, Karin och Alva. Det är inte deras riktiga namn. Och jag kommer inte

heller att kunna beskriva dem mer än så utan att risk finns för att de skall kunna identifieras då mitt fält är litet och nära.

De frågor jag ställde mina informanter är:

Vad fick dig att gå med i hejarklacken?

Berätta (fritt) om din hejarklack.

Vad betyder det att vara med i klacken för dig?

Jag har inte använt mig av en traditionell fältdagbok utan har skrivit ner mina observationer dagen efter. Ibland har jag skrivit stödord på mobilen för att minnas.

Efter match har jag ibland följt upp mina intervjuer med frågor personligen till mina informanter. Om exempelvis vad som sjöngs i en ramsa eller varför det klappas hela 68:e minuten. Det har jag gjort på match, via sms eller sociala medier eller när jag träffat dem. Jag har transkriberat mina intervjuer i talspråk och ibland städat upp dem lite för citering.

De deltagande observationerna som jag utfört har varit på BK Häckens herrlags hemmamatcher 7/11 mot Degerfors och 4/12 mot Djurgården. Då har jag befunnit mig på lagets hemmapub innan och sedan tågat med delar av klacken till Bravida Arena. Klacken befinner sig alltid på läktare G där, på arenans ena kortsida. Läktare G är en ståläktare i betong.

Jag har valt att använda mig av en induktiv metod för att analysera materialet, jag har tittat på mitt material och sedan anpassat teorier efter det.

METODDISKUSSION

Ibland, under intervjuerna, har jag följt upp med små följdfrågor kopplade till det min informant pratar om. Wiklund skriver att det ibland är dumt att låsa sig vid frågeställningar i en intervjusituation och att förbereda för mycket. Hon menar att det som inledningsvis är intressant kanske inte är det senare (Wiklund 2013: 41). Och jag ville inte heller styra intervjuerna. Jag ville att mina informanter skulle kunna prata öppet om vad de vill berätta.

Gatekeepers är en term jag först mötte i Wiklunds kapitel i kursboken *Etnografiska Hållplatser* (Gunnemark 2011:67). Där beskriver hon hur hon hade en person med sig på sin resa till Japan i arbetet med sin avhandling. Denna person var en person hon var bekant med och som hon också bodde med ibland. Personens huvudsyfte var att hjälpa Wiklund att ta sig in i rum eller miljöer som för henne annars inte var tillgängliga. I arbetet med avhandlingen handlade det mycket om den språkliga barriären men också om den kulturella. Wiklund ville se vad människor gör och inte bara höra vad de säger att de gör och för att kunna få tillträde till dessa människor och deras rum var hennes Gatekeeper av stor vikt (Wiklund 2011:69).

Mina Gatekeepers var nödvändiga för att komma in i fältet av att vara kvinnlig fotbollssupporter till ett allsvenskt herrlag. Jag som är van vid att utföra lag- och bollsport fokuserar istället på läktarkulturen genom att vara på plats.

I min B-uppsats³ undersökte jag alkoholkonsumtion på offentlig plats (van Viegen 2013). Där kände jag inte mina informanter. Att mina informanter denna gång är mina vänner har definitivt underlättat då jag har kunnat spela in och transkribera intervjuerna.

Allsvensk herrfotboll och supporterkultur... Jag ser mig inledningsvis själv som en outsider som vill in i den kulturen. För att kunna vara tydlig med vad jag vill undersöka har jag förklarat hur mina vänner fungerade som katalysatorn till mitt fält. Mina Gatekeepers är mina vänner. De har, i den mån de har tid, fungerat som tolkar för att förstå de olika saker som utspelat sig och berätta varför. Utan dem hade det inte funnits något intresse för detta fält. De hjälper mig att uppmärksamma det som de tycker är det viktiga. Och det är deras berättelse jag vill förmedla.

MITT MATERIAL -sammanfattat

Tre intervjuer med informanter via telefon eller i mitt kök, inspelade, som jag transkriberat i talspråk och vid behov kortat ner för citering i analysen. Två deltagande observationer som jag utfört på BK Häckens herrlags hemmamatcher 7/11 mot Degerfors och 4/12 mot Djurgården. Totalt 22 sidor text. Jag har även använt BK Häckens hemsida och deras sociala medier. Och skrivit sms eller på sociala medier med uppföljande frågor till informanter.

---

³ Las Palmas och Las Vegas ligger i Göteborg – en uppsats om två offentliga platser för alkoholkonsumtion

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Jag vill undersöka något som jag själv inte förstår. Det driver mig. Till det vill jag använda denna akademiska arena för att se in i olika fält som jag annars inte tycker mig ha en anledning att undersöka. För jag är inte alls intresserad av herrfotboll. Jag undrar varför mina kvinnliga vänner är intresserade av det. Syftet är således att undersöka varför mina kvinnliga vänner hejar på det lokala herrfotbollslaget BK Häcken och är aktiva i hejarklacken.

Frågeställningar:

Hur hamnade mina vänner i klacken?

Varför hejar mina vänner på herrlaget?

Varför just BK Häcken?

FORSKNINGSETIK

Jag har inledningsvis författat en kort text som jag skickat till mina informanter där det framgår att jag vill intervjua dem om deras supporterskap. Först ville jag ha laget anonymt för att kunna undersöka fler herrlags kvinnliga supporters men då mitt intresse för BK Häckens kvinnliga supportrar växte så pratade jag med informanterna igen om att berätta om laget och det var inga problem för dem. Jag var även i min inledande fråga tydlig med att de skulle vara anonyma. Wiklund skriver om vikten av anonymitet för att skydda inte bara sina informanter utan även tredje person. Såsom informanters familjemedlemmar (Wiklund 2013:47).

Jag har dock varit tydlig med att jag inte kommer kunna låta mina informanter ta del av materialet innan uppsatsen är färdigställd. Detta informerade samtycke har de också godkänt (Trost 2014:37).

I Vetenskapsrådets skrift om God forskningssed kan vi läsa om vikten av att alltid vara öppen och transparent i sin forskning. (2017:8) All insamlad information är min egen data och den kommer bara att behandlas av mig enligt Vetenskapsrådets rekommendationer (2017). Jag kommer att, efter avslutad uppsats, radera ljudfilerna. Enligt den europeiska datalagringslagen

GDPR från 2018 får personuppgifter inte sparas. Mitt arbete innehåller inga sådana uppgifter. Det enda som är spårbart till personer är de förnamn som finns i ljudfilerna.

Jag har, i samråd med mina informanter, valt att gå ut med lagets namn och annat runt laget och supporterskapet men kommer inte publicera informanternas riktiga namn eller information om dem. De har valt egna nya namn eller låtit mig göra det. Jag kommer heller inte att publicera intervjuer eller fältanteckningar i helhet i uppsatsen. De tillhör mig och kommer bara att användas av mig.

REFLEXIVITET

Den egna delaktigheten och påverkan på informanter och material är en ständigt överhängande tanke under mitt arbete med denna uppsats. Jag har här valt att forska på mina vänner, även om jag inte är del av deras fält. Min intention är att berätta mina informanternas historier och mitt fältarbete. Det medför vissa nackdelar men också flera fördelar. De största fördelarna är att jag kan komma nära mitt fält och att jag kan vara del av den gemenskap jag vill undersöka på ett mer naturligt sätt. Men det finns också den risken att mina informanternas svar kan vara kortare då de känner att det inte behöver förklara lika noga för mig, än om jag intervjuat främlingar. Mitt insamlade material kan ha påverkats av detta. Men för min del var det en förutsättning för att kunna närma mig fältet. Vi kan jämföra detta med Ulrika Dahls forskning om Queer-femme-nismen. Hon skriver att hon är del av fältet men inte finner det vara ett problem då hon vill fokusera på en mer kollektiv kunskapsinsamling (Dahl 2010:144-145). Det jag vill undersöka menar jag gynnas av min vänskap med mina informanter och bidrar till en mer inkluderande bild.

Jag måste här att utgå från rådande normer om manligt och kvinnligt, även om jag själv anser att det finns fler kön än två. Men då hade detta blivit en uppsats i genus, och det är det inte. Jag kommer ändå att ta hjälp av maskulinitetsforskning för att förstå hur supporterskap är uppbyggt då fotbollssupporters består av mestadels män.

BK Häckens herrlags kvinnliga supporters berättelser är för mig drivande. Värt att nämna är att Katarzyna Herd håller sig till fyra olika allsvenska lag i sin avhandling om allsvenska fotbollssupportrar, hon har också 43 informanter, tre av dem kvinnor (Herd 2018:43).

POSITIONERING OCH FORSKARPOSITION

Vetenskapshistorikern Donna Haraway menar att den objektiva visionen bara kan uppnås genom ett partiskt perspektiv. Det vill säga att den är omöjlig. Haraway menar att vi har ett ansvar som forskare med en feministisk ansats att vara tydliga med att det vi studerar är ett begränsat fält och är en situerad kunskap (Haraway 1988:583). Den epistemologiska synen på vetenskap är ofta förankrad i föreställningar och normer. Som etnologisk forskare är jag subjektiv i mitt val av ämne och min relation till det. Jag finner det nödvändigt för att kunna undersöka det så noggrant jag bara kan. Hade jag inte varit subjektiv hade jag antagligen varit ointresserad av kvinnlig supporterkultur och då hade inte detta varit mitt fält.

Jag är född i en arbetarklassfamilj i Majorna i Göteborg. Ingen i min familj har satt sin fot på universitetet. Mina föräldrar skiljde sig tidigt i mitt liv och när jag var 16 så flyttade min lillasyster och jag med mamma till Hisingen. Pappa bodde kvar i Majorna ett tag till.

Idag bor också jag på Hisingen efter en lång vända i nordöstra Göteborg. Sedan drygt sju år tillbaka bor jag i Kville. Jag ville flytta hit. Nu vill aldrig flytta härifrån. Här finns många av mina fantastiska vänner. Här finns kultur och rörelse. Och mycket att undersöka.

Att skriva om det som vi själva tycker är intressant är viktigt när ska skriva uppsats, menar sociologiprofessorn Jan Trost. Men han skriver också att det ska vara intressant för andra att läsa (Trost 2014:9).

Haraway skriver att positioneringen hos vem som ser, vem jag är som forskare, är nödvändig för att jag skall kunna ta ansvar för mitt fält. Det anser jag mig ha redogjort för. Och som jag tidigare har beskrivit så är min intention att delge er min vision av mina informanternas berättelser (Haraway 1988:587).

TEORIER

Det jag har hittat vid mina deltagande observationer och mina intervjuer är det jag använder för att finna teorier som är användbara. Jag fann två teorier som jag anser kan förvalta mitt material: ritualer och maskulinitet.

RITUALER

Etnologiprofessorn Barbro Kleins bok *Gatan är vår!* från 1995 ses som en viktig inledning till hur vi pratar om meningsskapande offentliga tillställningar. Dåtidens årliga inlämning av skattedeklarationer och brännandet av en viss halmbock förs fram i ljuset som ritualer och riter (Ronström 2017:233, Klein 1995:9).

Innan Kleins bok sågs ritualer oftast som något som låg närmare mysticism än något som hör hemma i svensk folklivsforskning. Genom Kleins text kan vi läsa hur olika former av formella kännetecken finns att hitta i de olika sammanhangen vi ser i det offentliga rummet (1995:15-16). Som ett gäng fotbollssupporters som promenerar, sjunger sånger och ramsor tillsammans på väg till och på sin arena.

Owe Ronström är också professor i etnologi och använder sig av Kleins ovan nämnda text (Ronström 2017:233) men menar också att ritualer framför allt är ett forskarbegrepp (Ronström 2017:235). Han skriver om ritualens formella egenskaper (Ronström 2017:238-241) och beskriver dem likt Klein, som olika sammanhang, skeenden och beteende som människor utför i grupp, beroende på kontext och som ett sätt att skapa distans från det vardagliga och privata (Ronström 2017:241).

När jag har läst om ritualforskning så har jag kommit fram till att en ritual är något som upprepas och som följer ett tidigare givet manus. Det finns alltså en förutbestämd ordning för hur allt ska gå till. Det finns många olika former av ritualer. Exempelvis övergångsritualer som dop, studenten eller bröllop. Och så finns det de ritualer som är ett brott mot det vardagliga, som att gå på fotbollsmatch och heja på sitt lag. Klacklivet är en ritual som ger respit i vardagen.

MASKULINITET

För att förstå herrfotboll och dess läktarkultur så är maskulinitetsforskning användbart. När vi tänker på en fotbollssupporter så ser de flesta en man eller män i en grupp framför sig. Att använda sociologen Raewyn Connells texter om maskulinitet känns således som ett meningsfullt sätt att förstå en supporterförening och hur kvinnliga supporters, om än mer vanliga idag, är avvikande från den vanligtvis manliga supportern.

Connell menar att naturvetenskapen ursprungligen har uppstått som en kritik mot den då existerande vetenskapen och att vetenskap ofta utvecklas på det viset. På samma sätt menar Connell att vi kan förstå att maskulinitet och forskningen runt maskulinitet också är något som utvecklas kritiskt (Connell 1995/2008:34). Connell beskriver en idé om de skilda könsrollerna som ursprungligen en social roll för män och en för kvinnor: maskulinitet och femininitet (Connell 1995/2008:53-54).

Maskulinitetsforskningen, är enligt Connell, en restprodukt ur feministisk kvinnoforskning som aldrig riktigt undersöktes inledningsvis och det försvårade den fortsatta forskningen (Connell 1995/2008:56). Idén om maskulinitet som en könsroll blev tyvärr normerande och bidrog olyckligtvis till att motverka sociala förändringar (Connell 1995/2008:58).

Centrala begrepp:

Social makt: vad som egentligen borde undersökas, de sociala skillnader som finns mellan kvinnor och män, såsom inkomster och vem som tar hand om barnen och hushållet (Connell 1995/2008:52).

Hegemonisk maskulinitet: en term som förklarar mäns makt, våld och politiska ledarskap. Både i hemmet och i offentligheten. Connell menar att hegemonisk maskulinitet även kan ses som "det för tillfället accepterade svaret på frågan om patriarkatets legitimitet" (Connell 1995/2008:115).

Gatekeeper: mannen som en form av Gatekeeper⁴ till makten i samhället och att det är män och pojkar som behöver släppa fram kvinnor (Connell 2005:1802).

---

⁴ Inte att förväxla med Wiklunds Gatekeeper (Wiklund 2011)

NAMEDROPPING

Här är lite tidigare forskning jag har läst om och runt fältet som har bidragit till min forskning:

PÅ PLAN

Etnologen Jesper Fundberg har skrivit en avhandling som heter *Kom igen, gubbar!* (2003) Fundberg skriver om idrottsföreningen som "en av de få miljöer av manlig fostran och manlig gemenskap." Han menar att det i övrigt nästan uteslutande är kvinnor som fostrar flickor och pojkar (2003:21). Fundberg använder sig också av Bourdieus habitus-begrepp för att beskriva hur vi människor inte är fria att göra vad vi vill, när vi vill, utan att det samtalet är pågående, beroende på kontext. Han berättar också om hur han använder sig av feministisk kritik då det råder en ojämställdhet mellan män och kvinnor och använder sig även av Connells maskulinitetsforskning (Fundberg 2003:22-23).

PÅ LÄKTAREN

Etnologen Anette Rosengren intervjuar kvinnliga fotbollssupportrar i sin text *Vi är födda bajare*. Om tre väninnor i Hammarby IF:s klack. Hon skriver inledande att "Idrotten är långt ifrån en manlig angelägenhet med manliga utövare, men de stora lagsporterna fotboll, ishockey och bandy kan fortfarande beskrivas som manliga bastioner." Hon skriver om fotbollspubliken som ett mindre "hett" etnografiskt ämne (Rosengren 2005:152). Rosengren berättar om Hammarbys rötter i arbetarklassen och hur det är en del av identifieringen hos de tre kvinnliga supporters hon intervjuar. Som barn spelade de själva fotboll och hade många killkompisar i fotbollen. (Rosengren 2005:154, 158) Det finns också likheter med min undersökning i hur Rosengrens informanter också går på samma pub innan och efter (Rosengren 2005:155). Likt mina informanter uppskattar inte Rosengrens informanter hatiska hejarramsor (Rosengren 2005:160). Solidaritet och kamratskap är även viktigt hos Rosengrens informanter (Rosengren 2005:162).

I etnologen Katarzyna Herds masteruppsats från 2013 *Dream Factory: magic- and myth making i football* diskuterar hon hur Malmö FF fotbollsklubb kan ses som något magiskt och

mytbildande. Hon undersöker även hur klubben ses av dess omgivning. Här ingår ledning, spelare och supportrar (Herd 2013).

Katarzyna Herds avhandling *"We can make new history here"* från 2018 behandlar supporterskap hos fyra olika klubbar. Hon vill nu vidga sin undersökning och se hur minne, ritual, myt, magi, materialitet, performativitet och narrativ samverkar med forskning om sport i en etnologisk undersökning. Hon beskriver det som att bygga en brygga mellan de två fälten (Herd 2018:17). Enligt Herd är att vara en fotbollssupporter också är en stark del av en individs identitet. Herd skriver om hur det personliga och det kollektiva flyter ihop genom supporterskapet till fotbollen (Herd 2018:19, 21). Av 43 informanter är bara tre kvinnor (Herd 2018:43).

I uppsatsen *"Det känns precis som någon har dött"* (2020) om avsaknaden av ritualer och rutiner under en pandemi av Fredrik Gustavsson och Magnus Sjöberg diskuteras det hur den rådande coronapandemin påverkat supporterkultur. För det har den. Gustavsson och Sjöberg ville göra fältstudier men fick helt tänka om när pandemin slog till i början av 2020. Ingen kunde gå på match och nu blev det helt plötsligt ett tomrum som knappt kunde fyllas med någonting. I deras uppsats, liksom vad jag vill undersöka, fokuserar de på hur mening skapas genom supporterskap, med riter och rutiner.

Ett mer beforskat fält är hooliganism. Det är något jag inte vill undersöka men jag väljer att nämna lite forskning som finns. Aage Radmann vid Malmö Högskola har skrivit en hel del om ämnet. Bland annat avhandlingen *Hooliganlandskapet* (2013) som handlar om fyra artiklar som Radmann skrivit om bland annat hur media gestaltar supporterskap och fotbollens imaginära gemenskaper. I boken *Vad är Hooliganism?* (2015) så skriver Radmann om läktarvåld och ger en historisk genomgång av den svenska fotbollshooliganismen, men också den nordiska dito. Han undersöker också vem som är hooligan och förhållandet mellan våld, maskulinitet och hooliganism.

Jag kan också hitta en någorlunda ny uppsats som berör BK Häckens herrlag på GUPEA. Erik Winell och Jonatan Åkesson har skrivit en uppsats om *Fotbollsmatchen och publiken. En studie i vad som motiverar publik till att gå på fotbollsmatcher och hur BK Häcken & IFK Göteborg kan göra för att locka mer publik till sina matcher*. Det är en kandidatuppsats i Marknadsföring från vårterminen 2016 från Företagsekonomiska institutionen Handelshögskolan. I sin uppsats vill Winell och Åkesson med hjälp av intervjuer och sina teoretiska ramar undersöka hur de två lagen kan utöka sin marknadsföring för att locka fler besökare till sina matcher. De vill också undersöka supporterskapet som något intimt och som en USP⁵ för lagen i allsvenskan.

Martin Sjöbäck har skrivit en masteruppsats *Ända sedan gamla dagar under våran ljusblå fana - En studie om män och kvinnor i fotbollsupporterkultur i efterkrigstidens Sverige*. (2021) Sjöberg vill undersöka hur könsfördelningen mellan fotbollssupporters har sett ut och hur maskulinitet har konstruerats efter andra världskriget och framåt. Han skriver om hur kvinnor och män närmar sig varann i supporterskap idag men att fotbollen också skapades som en mansegregerad plats.

IDROTTSHISTORIA

Mats Hellspong är etnolog och har skrivit boken *Korset, fanan och fotbollen* (1991) om "Folkrörelsernas kulturmiljö i ett jämförande perspektiv" i *Korset, fanan och fotbollen*. Där beskriver han idrottsrörelsens historiska ursprung från nyttobetonad idrott på 1800-talet (1991:32), till hur Riksidrottsförbundet bildades 1903 (1991:35). Det är mer en resa i Svensk kultur än fotboll, men ändå värd ett omnämnande här.

MASKULINITET

I sin artikel om "Fallet med de störande manliga studenterna" berättar Maria Hedlin och Magnus Åberg om hur en minoritet av män på lärarutbildningen störde när deras kvinnliga (och blivande kollegor) redovisade. Kvinnorna talade om männens beteende som något som hör hemma på högstadiet. De berättar om hur de manliga studenterna lyfte fram varandra (2015:126) och hur de manliga studenterna inte lärde sig de kvinnliga studenternas namn

---

⁵ Unique selling point, eller unik konkurrensfördel på svenska.

(Hedlin; Åberg 2015:121). På så vis exkluderades de kvinnliga studenterna och de manliga kunde sitta och prata över de kvinnliga studenternas presentationer (Hedlin; Åberg 2015:120). Hedlin och Åberg använder sig av Lipman-Blumens term homosocialitet (1976). En term som handlar om hur män orienterar sig mot andra män. Det är inte lika förekommande hos kvinnor då män och maskulinitet har en högre status. De skriver att män har en normposition (Hedlin; Åberg 2015:126).

KOLLEKTIV KÄRLEK

På ett mer filosofiskt plan skriver Sara Ahmed i *The Cultural Politics of Emotion* om kärleken till en grupp, eller ett land, eller som i mitt fall, ett fotbollslag, som en kamp mot de andra. I denna kollektiva kamp finns en gemenskap i att vara-för-de-andra, alltså här det lag som stötts (2014:132). Ahmed skriver vidare om hur den kollektiva kärleken till andra blir ett band som tillsammans bildar en form av ideal som en grupp kan röra sig emot (2014:134). Jag tycker att det liknar kärleken till ett fotbollslag och hur en hejarklack till ett fotbollslag kan binda olika människor med olika bakgrund och värdegrunder samman. För att de alla delar kärleken till BK Häckens herrlag.

SUBKULTUR

Angela McRobbie skriver i *En feministisk kritik mot subkulturforskningen* om fotboll som en subkultur (bland många andra) med förtryckande egenskaper (1984:113). I sin text kritiserar hon två andra författares texter om subkultur för att sakna ett feministiskt perspektiv. Hon menar att den forskning som finns om subkultur är saknar intersektionalitet och således blir en hyllning till maskuliniteten (McRobbie 1984:119). Hon skriver även om att synen på subkultur tidigare inte innehållit ett klassperspektiv och att kvinnor inte har fått ha samma stil och beteende som männen, utan att den givna stilen är männens (McRobbie 1984:118). McRobbie menar också att "de klassiska subkulturerna erbjuder sina medlemmar en känsla av oppositionell gemenskap" bland annat och att utövandet av en subkultur innebär en "gatusynlighet" som en signal till omgivningen (McRobbie 1984:123).

GÖTEBORG OCH HISINGEN

I boken *GÖTEBORG UTFORSKAT: Studier av en stad i förändring* från 2010 skriver Gabriella Olshammar om Östra Kvillebäcken, innan dess omvandling till hyres- och bostadsrätter (Olshammar 2010:7). Det har runnit en del vatten i Kvilleån sedan denna text skrevs och nu finns här en ny stadsdel. Men Olshammars artikel hjälper oss att förstå Östra Kvillebäckens bakgrund och den debatt som pågick och delvis fortfarande pågår om området.

Avhandlingen *Bodies, bricks & Black boxes; Power practices in city conversation* av Joakim Forsemalm 2007 behandlar bland annat hur debatten om Östra Kvillebäcken gick och hur området sågs som ett laglöst land (Forsemalm 2007:102). Han berättar om hur Hisingen sågs som vilda västern (Forsemalm 2007:101) och även skrevs i pressen som Göteborgs Gazaremsa (Forsemalm 2007:100).

Etnologerna Mats Franzén, Nils Hertting och Catharina Thörn har 2016 skrivit *Stad till salu: Entreprenörsurbanismen och det offentliga rummets varande* om hur Göteborgs offentliga rum är demokratiska (Franzén; Hertting; Thörn 2016:8) men kan nyttjas av fastighetsägare för att förstärka stadens varumärke (Franzén; Hertting; Thörn 2016:25) genom bland annat centrumsaneringar (Franzén; Hertting; Thörn 2016:19). De undersöker också omvandlingen av Göteborg från industristad där bolaget Älvstranden Utveckling AB ansvarar för exploateringen av hamnområdena (Franzén; Hertting; Thörn 2016:98-99) och diskuterar huruvida det offentliga rummet idag är mer en plats för konsumenter (Franzén; Hertting; Thörn 2016:193).

Ur projektet "Staden som värdenätverk" som pågick mellan 2012 och 2015 föddes boken *GÖTEBORG: mellan segregation och kreativitet* av bland annat Joakim Forsemalm (Jörnmark; Forsemalm; Palmas 2015:4). Den är en resa genom industrialismens Europa med fokus på Göteborg och stadens industriella utveckling. Främst med fokus på de senaste decennierna. Där får vi bland annat lära oss hur det på 1800-talet fria Lundby blir en industrimagnet med sitt läge utmed älven och utanför krånglet i centrala Göteborg. (Jörnmark; Forsemalm; Palmas

015:60) Göteborg absorberar sedan in Lundby 1906 för att undvika att Lundby blir en parallellt konkurrerande stad (Jörnmark; Forsemalm; Palmas 2015:64).

Författarna beskriver också stadsdelen Lindholmen som dagens starkaste expansiva område i Göteborg (Jörnmark; Forsemalm; Palmas 2015:138). Ackompanjerat med bilder på hur de nedlagda industrierna har förfallit.

UNDERSÖKNING - KLACKLIV

När jag började mina intervjuer hade jag aldrig varit på en fotbollsmatch. Så det fanns lite att reda ut inledningsvis. Det blev frågor om hur och var och vad olika saker betydde. Speciellt till mina två första informanter Monika och Karin. När jag intervjuade Alva var det inför andra matchen och då kunde jag addera lite mer uppföljande frågor.

Hur hamnade mina vänner i klacken?

Monika berättar att lite olika vänner som inte kände varandra drog med henne på match från början och att hon då först stod till vänster på sektion G, där familjer samlas. Hon beskriver det som att det är en liten bit från "klackandet", alltså där TIFO, CAPO⁶ och trumman finns. Men att hon brukar pendla mellan familjeståplatsläktaren och den mer röjiga klacken på högra sidan beroende på vem hon är där med eller om hon går på matchen själv.

"Klacken är en ståplats och där är det liv och rörelse. Och på fotboll är jag ganska så mycket i liv och rörelse. Så för mig föll det naturligt att jag skulle hamna i klacken." säger Monika.

Karin berättar att hennes första gång på sektion G kändes välkomnande och "Det här var ju svinkul! Det här kan jag hålla på med." Så hon köpte årskort, det var sex år sedan. Karin berättar också att hon har stått i klacken för andra Göteborgslag än BK Häcken, inte som supporter utan som kompis till supporter. Hon berättar om skillnaden och att det kunde vara en mer hätsk stämning hos de andra lagen. "I Häckenklacken är det mer vänskapligt, det är väldigt kul och man kan stå och skratta med varandra samtidigt som man kollar liksom. Och det är ingen som skäller på en om man inte sjunger med hela tiden eller inte hoppar när man ska hoppa till exempel. Även om det är väldigt välkommet givetvis."

Alva berättar att hennes tidigare erfarenheter av fotboll som tonåring i sin hemstad inte är speciellt positiva. För ungefär sju år sedan följde hon med gemensamma vänner till Häckenmatch och sektion G. Alva berättar att hon snabbt kände sig hemma i klubben. "Jag blev nog ganska pepp för att det var ganska mycket tjejer, det var inte vad jag hade tänkt mig, i positiv bemärkelse."

---

⁶ Se ordlista i bilaga 1.

Varför hejar mina vänner på herrlaget?

Det korta svaret på den här frågan är såklart; för att deras vänner gör det. Som vi kan se i inledningen om BK Häcken så finns det ett damlag (sedan 1978) och det är flera av mina informanter och andra vänner som går på damlagets matcher med. Men i herrlagets hejarklack så finns fler av deras vänner och bekanta. De som alltid är där. De som inte ställer krav men blir glada när mina vänner kommer. De som också smsar och frågar om de kommer eller vart de är. Det är inte så att de känner alla som nära vänner, eller ens träffas utanför fotbollen, men som de ändå saknar och de är glada att de fått träffas igen.

Monika berättar att det finns höga förväntningar på första matchen efter att samhället har varit nedstängt. Men också för att laget riskerar att bli nerflyttat igen. "Då kan man inte hålla käft utan då ska man stötta sitt lag om man ska vara där." Hon berättar även att det finns de som bara går på matchen för att "Det är gött att dricka öl och lite hålla på ett lag."

Etnologiprofessorn Barbro Klein skriver att ritualer är kollektiva och har en social mening (1995:20). Hon menar att de finns för att signalera något till omgivningen. I detta fall är själva hejandet och sjungandet en tydlig signal till omgivningen att det är match och att supporterskaran vill hjälpa sitt lag till vinst (1995:22).

Varför hejar mina vänner på herrlaget då? Detta är ändå en fråga som jag har valt att inte ställa till mina informanter. Det beror på att vi inte är binära med våra vänner, men också på att jag ville att samtalet skulle flyta mer fritt och inte handla om könsfördelning eller genus. Även om de självklart hamnade vid tankar om maskulinitet och trygghet själva.

Sociologen och forskaren Raewyn Connell menar att genus konstrueras genom interaktion (Connell 1995/2008:69). Connell skriver också att det inte finns något konsensus om en specifik maskulinitet utan att maskulinitet existerar inom olika ramar och förståelser som exempelvis klass och ras. Men också inom samma kulturella och institutionella omgivningar (Connell 1995/2008:71). Som på en fotbollsmatch. Där finns en mer tydlig maskulinitetsnorm som vi förknippar med ett potentiellt våldskapital genom huliganism som vi delges via medias bevakning⁷. Mina vänner/informanter befinner sig inom ett maskulint fält och säger sig trivas. De är minoritet men de uttrycker alla att de känner sig trygga i supporteklubben.

---

⁷ I exempelvis den här artikeln: <https://fotbollsthlm.se/nyhet/huliganism-pa-kort-och-lang-sikt-sa-har-firmamiljoerna-utvecklats/>

MELLANSPEL:

MATCH 1

Inför min första match känner jag en viss nervositet. Jag har som sagt aldrig varit på en fotbollsmatch förut. BK Häcken möter denna dag Degerfors. Det är gångavstånd hemifrån till hemmapuben och till Bravida Arena. Jag går till hemmapuben en timme innan matchen börjar. Där är alla bord fulla med besökare i svart och gult. Musik med gult tema eller getingar/bin spelas, som exempelvis Yellow Submarine med Beatles. Ingen av mina informanter är där så jag tågar med supporters kvart över två till arenan.

Angela McRobbie diskuterar subkulturens visuella närvaro med vad hon kallar för "gatusynlighet" (McRobbie 1984:123). Att vara del i en supporterförening är att vara del i en subkultur. Och att tåga tillsammans är en form av signal. När vi går så tutar bilar sitt stöd till laget. Det är ett synliggörande av gruppen eller i detta fall laget för att omgivningen ska förstå att en match snart ska börja. Enligt Klein behöver en ritual åskådare. (Klein 1995:17). Ramsor sjungs och ett gult rökbloss tänds redan på Wieselgrensplatsen. Det luktar ganska illa. Det är många barn och vuxna i denna trupp och jag går sist. Alla har åtminstone en gulsvart halsduk eller mer supportermerch.

Det är många besökare på matchen. För många är det här den första matchen efter släppta coronarestriktioner och alla sorters människor i alla åldrar är på plats. På den ena kortsidan går Häckens egna supporters och hejarklack in, på andra sidan de få som tagit sig från Degerfors. De är inte många. Det finns en och annan väktare, men inga poliser idag. Matchen börjar.

Lagets maskot Stickan⁸ dansar runt med barnen till vänster om ingången till G och jag lyckas ta en selfie med den. Då dyker Karin upp och drar in mig till höger i klacken. Klacken har sjungit en god stund redan innan matchen började. Hon förklarar saker om ramsor och folk. Jag får hälsa på vänner och lokala original. TIFO Bandidas CAPO står i ett litet torn med sin megafon och leder klacken tillsammans med den som trummar nedanför bredvid. Många har en öl i plastglas i handen. Karin med. Här står få små barn. Det enda som gör det har öronskydd och står med sin mamma. Jag uppskattar att en fjärdedel av hejarklacken är kvinnor. De hejar lika mycket som männen. Några är i tonåren men de flesta är i min ålder (37) och därikring. I övrigt är det män i alla åldrar.

---

⁸ En stor gul och rund geting.

Manlighet och maskulinitet är en form av samhällsvetenskaplig syn på de könsskillnader som det sena 1800talet debatterade om, enligt Connell. Connell menar att forskningen på skillnader mellan könen är enkel att utföra och att det än idag skiljer sig lite mellan män och kvinnor. Men att forskningen ständigt pågår, då intresset för den är varm. Connell menar att det vi borde undersöka istället är de sociala skillnader som finns mellan könen. Vem som tar det största ansvaret för barnen och vem som har mest social makt exempelvis (1995/2008:52).

Det som utspelar sig här på läktare G är delvis något annat vid sidan av fotbollen. Ibland är det svårt att se matchen för alla stora flaggor som vevas. Vi uppmanas av CAPON att hoppa, sitta och lyfta våra händer och att sjunga. Det märks att det finns en ordning som ska följas. Sånger som ska sjungas (Ronström 2017:240).

Jag tänker att jag är den enda utan halsduk och att jag borde köpa en. Halsdukarna skapar ett tydligt deltagande (Klein 1995:16). En person har även en hemmastickad⁹ version, vilket jag berömmar. Personen blir glad. Genom halsdukarna och den andra BK Häcken-merchen skapas ett tydligt "vi". Som en motsats till "de andra", alltså motståndarna Degerfors. Även supporters som inte är på ståklacken har häckentröjor och halsdukar för att stötta sitt lag och skapa skillnad till motståndarlaget som har tröjor i vitt och rött. Och det har även deras supportrar.

Alva ropar: "Ni är inte hemma i soffan nu!" Hon tycker att vi andra hejar på för dåligt. Jag märker att jag ler ofta. Och även om dåliga saker händer på plan så hör jag inga sexistiska eller rasistiska kommentarer. En annan bekant säger i pausen att han hade varit på många matcher till andra lag och känt sig obekvämt med hur mycket sexism och rasism som uttalades på läktaren vid alla de fotbollsmatcher han varit på. Men när han var på sin första Häckenmatch så var det någon som sa något sådant och direkt blev tillrättavisad av en annan i klacken. Han berättar då att han kände att i den här klacken kan han vara, denna gemenskap upplevde han som säker.

Att uttala sig rasistiskt och sexistiskt är förekommande i sportens värld där de flesta synliga utövare är män och den mesta offentliga publiken är män. Det är en form av maskulinitet som vi är vana vid i sportsammanhang. Maskuliniteten i sporten har syftet att nå toppen genom sin hierarkisk och tävlingsinriktade struktur, menar Connell. En form av organiserad institution för

---

⁹ Jag kanske borde sticka eller virka en själv, tänker jag.

pojkar och män (Connell 1995:70). Det är även syftet med en supporterförening, att heja sitt lag till vinst.

När andra halvlek börjar är Karin och jag lite sena in och jag får känslan av att fotbollen är viktig, men att gemenskapen och att ha goda samtal är lika viktigt. Att vara med klacken är en form av delaktighet som bidrar till ett starkt kollektiv och en lekfull stabilitet. Att vara på plats för laget och spelarna är viktigast (Ronström 2017:240).

Vi klättrar upp på högra stå-läktaren igen. Det börjar bli kallt. Det är november. Vi håller oss en liten bit ifrån CAPO och trumman för att spara på öronen. Hela tiden sjungs det hejarramsor. Ibland så korta som "Ingen vill bo i Örebro!" Men ofta långa sånger om Häcken och Kvillebäcken och "Långa tången"¹⁰ osv som upprepas många gånger (Klein 1995:15). Det är faktiskt aldrig tyst på klacken. Karin berättar att en domare, enligt klacken, ofta dömer fel och så fort det blev en sådan situation så mässades en ramsa med den domarens namn. Trots att domaren inte var i tjänst denna dag.

Efter en stund blir det ett mål till och glädjen på läktaren är total. Det är tydligt att detta mål är efterlängtat och klacken bubblar och skriker, hela Hisingen ska veta att BK Häcken har gjort mål (Klein 1995:17). Klacken kokar av glädje och det kramas och ropas. Det smittar såklart av sig och även jag studsar. Det är medryckande och människorna i klacken är trevliga.

När matchen börjar närma sig slutet så berättar Karin att om laget har ledning så sjunger klacken vissa ramsor, och speciellt till slutet av matchen. Hon berättar också att efter matchen så kommer alltid laget med sina anhöriga fram och tackar klacken (om de vunnit, annars är chansen stor att de inte kommer fram alls). Ronström beskriver ritualen som något som är performativt. En ritual skapar en gemenskap eller ett community. Ett vi (Ronström 2017:241).

Efter spelarna har tackat kommer målvakten fram själv och klacken frågar målvakten om vilken sång de ska sjunga för honom och laget. Jag ser att han springer iväg när detta ska hända och pratar med två barn på läktaren till höger. Han springer tillbaka till oss och berättar vilken sång vi ska sjunga och han sjunger med. Sedan blir det en sång till. Och sedan tackar han för sig. Det är väldigt tydligt att laget uppskattar sin hejarklack.

---

¹⁰ En restaurang på Wieselgrensplatsen

Jag pratar lite med Karin och Monika och andra som också är där. Sedan går vi hemåt. De flesta går till Pastan¹¹. Det är nu mörkt och kallt och regnar lite. Jag känner mig upprymd och har lite svårt att fatta att tiden har gått så fort (Klein 1995:15).

MATCH 2

Hemmamatch igen och säsongens sista. BK Häcken möter Djurgården i ett snöbeklätt Göteborg i 6 minusgrader. Jag går till hemmapuben en timma innan match, klockan 14, för att se om någon av mina informanter är där och för att kunna tåga med klacken till arenan sen.

Utanför puben står supporterpolis. Detta, får jag veta, ses som en högriskmatch, men att på grund av att Djurgården förlorade sin förra match så kan de inte vinna allsvenskan och innan dess var det tal om att flytta matchen till en större arena i stan, men det gjordes inte på grund av förlusten då färre supportere förväntas ta sig till Göteborg nu. Klein beskriver hur ritualens mönster ofta ger plats till olika former av tävlan eller strid. Att det inom världen av fotboll ofta förekommer meningsskillnader är väl ingen överraskning för någon (Klein 1995:18).

Jag går in och ser en informant och några andra jag träffade på förra matchen. Stämningen i lokalen är god. Män i gul-svarta halsdukar och tröjor kramas och dricker öl. Här finns en hel del julgrans-supportrar till Häcken, men även en hel del Djurgårdenfans. Det är nästan inga kvinnor i lokalen. De enda kvinnliga supportere jag ser är min informant Alva och en till kvinna vid deras sällskap.

Jag säger hej. Alva med vänner letar efter ett bord. Jag går ut för att inte störa men när jag märker att det inte kommer att bli något tågande för min informant så går jag in och de bjuder in mig till sitt bord. Vi pratar lite och Monika kommer också och vi kramas. Efter en liten stund går vi mot arenan. Vi är bland de sista supportrarna från hemmapuben. Stämningen är fortsatt god. Jag har fått biljett av en som jobbar med klubben och som hälsar att hen gärna vill läsa min uppsats när den är klar.

Alva tågar aldrig med klacken säger hon. Andra saker är viktigare. Men jag ser mig omkring och anser att formationen är tydlig, oavsett om det är uttalad eller ej (Klein 1995:15).

---

¹¹ En annan restaurang/pub fast vid Kvilleorget

När vi är framme vid arenan går vi till sektion G:s egen kö och blir visiterade. Inne köper vi dryck. Jag köper vatten. De andra öl. Lite missnöje över mitt dryckesval uttalas. Sedan pratar mina informanter med andra supportrar och när vi går in så har matchen precis börjat. Det finns en tydlig gemenskap inom klacken. Jag befinner mig lite på sidan. Men mina vänner bjuder in mig till den, samtidigt som de ibland glömmer att jag inte är del av den.

Till den här matchen finns det en hel del poliser. Men de står på andra sidan vid Djurgårdens klack. Den läktaren är nästan full och de har flera bengaler tända. BK Häckens supportrar är inte lika många och har inte ryktet om sig att vara våldsamma heller, säger mina informanter. Vi tänder sällan bengaler. Och jag säger vi på grund av att om jag ska stå i klacken så måste jag heja med klacken. Det är mina informanter tydliga med. Så jag hejar med i ramsorna så gott jag kan. Tyvärr är min taktkänsla nära noll så i de ramsor där det ska klappas deltar jag bara med "sång".

Det är väldigt kallt. Jag studsar på mitt trappsteg på läktare G. Trappan är som tidigare nämnt i betong och nu även slaskig av snö och öl. Och Djurgården gör ett mål. Glädjen hos Djurgården går inte att missa. Några i klacken av BK Häcken buar. De flesta är tysta.

Det är väldigt mycket filmande hos bägge lagens spelare.¹² Jag ser hur blöt planen är och ryser. Jag kan konstatera att det är mycket mer drama i dagens match. Klein menar att drama och uppvisningar förtätar ritualen och skapar ett tydligt deltagande (Klein 1995:17).

Det blir paus mellan halvlek. Så vi går och köper kaffe och kanelbulle. Monika och jag fikar och pratar. När vi smaskat i oss det mesta av bulle går vi in i det lilla utrymme som är lagets officiella merch för att kolla efter en halsduk till mig. Vi har innan kollat supporterklubbens bord men finner inget vi gillar här heller. Vi pratar en liten bit in på andra halvlek.

Vi är alla lite kalla. Trots många lager med kläder håller jag värmen med att trampa på stället i takt med ramsorna. Det är aldrig tyst. Och jag hejar med. Tiden går fort. Djurgårdens målvakt har en liten hjälm på sig och kortärmat och kortbyxor, minusgraderna till trots. Allt utom hjälmen, som är svart, är knallrosa. Och han har ett roligt rörelsemönster och fångar bollen övertydligt. Anledningen till hjälmen, får jag veta, ska vara att han tidigare i säsongen haft

---

¹² Med filmande menas att om en spelare får en liten stöt eller knuff eller spark osv så lägger de sig, rullar och håller om sin kroppsdel. Ett litet skådespel för att få domaren att döma till dess fördel.

hjärnskakning. Han kastar sig som en groda över bollen vid ett tillfälle och landar på mage på den på planen. Det skvätter av smält snö. Jag ryser igen och fnissar för mig själv.

Matchen är spännande trots alla filmningar och inga fler mål. De enda smädelser jag hör är svordomar mot domare och spelare. Ingen sexism eller könsord eller rasism. Mina informanter pekar ut vart det värsta brukar komma ifrån. Nära mig står ett barn som ser förvånad ut när det svärs mycket över domares beslut och den vanliga ramsan om en specifik domare som laget ogillar sjungs. Den domaren jobbar inte denna match heller får jag veta när jag frågar. Det finns många olika motsägelser och ironiska inslag i klackens ramsor. Klein menar att sådana "ritualer etablerar och bekräftar social ordning samtidigt som de utmanar och underminerar denna ordning." (Klein 1995:19).

I minut 68 klappar vi hela minuten. Jag minns inte varför. (Och när jag smsar Karin efteråt så minns inte hon det heller, trots att hon fått det förklarat för sig.) Det ska bara vara så, en form av formell uppvisning, som Ronström menar bidrar till komplexitet och meningstäthet (Ronström 2017:240).

Efter fyra minuters tilläggstid så avslutas matchen. Djurgården har hela tiden haft bengaliska eldar tända men nu har de ännu fler än innan. I högtalaren läses det upp att de nu är trea i allsvenskan. Jag vet inte då vilken position Häcken slutade på.¹³

Djurgårdens supportrar jublar, Häckens supportrar buar. Detta ger lagen en chans att lufta det som finns dem emellan, verbalt. Klein skriver att en ritual kan också vara ett sätt att få ägna sig åt "orimliga och excentriska beteenden" som ger utövarna utlopp för "känslor och impulser som annars inre är rumsrena." hon beskriver det som en form av säkerhetsventil. Klein menar att detta "gör det möjligt för människor att tillfälligt kanalisera frustrationer och därigenom återinstallera eller bekräfta samhällelig harmoni" (Klein 1995:30). Jag kommer att återkomma till detta mer i nästa kapitel.

Jag tappar bort Karin men går ut med Monika. Vi säger hejdå då hon tar vagnen hem till en annan stadsdel och jag ska gå min lilla promenad hem. Det är mörkt. På vägen hem tänker jag på skrivandet av denna text och mina fötter blir varma igen av promenaden. Många supporters från bägge lag går samma väg som jag då jag bor mot centrum. Jag känner mig upprymd men

---

¹³ 12 läser jag på hemsidan sedan.

samtidigt tacksam att mina fältstudier av match är över. Men att jag absolut kan tänka mig att gå på Häckenmatch igen.

Varför just BK Häcken?

Mina vänner menar att en stor anledning till att de är kvar i supporterklubben är för att det finns en annan stämning än det gör i många andra supporterklubbar. Häckenklacken har fler kvinnor, enligt mina informanter, än många andra lag. En annan viktig aspekt är att uppdelningen mellan kvinnor och män i olika supporterklubbar inte existerar. För det finns bara en supporterklubb till BK Häcken. En gemenskap. Alva beskriver det som att de är "det lilla laget" som inte är lika anrikt som många andra Göteborgslag. Kanske är det för att de inte varit med i allsvenskan så länge eller för att de inte är så bra att de omskrivs, säger Alva.

BK HÄCKEN -en historisk bakgrund

På centrala Hisingen i Kvillebäcken finns Bravida Arena, tidigare Rambergsvallen. Här finns Bollklubben Häcken som har arenan som hemmaplan. Herrlaget har funnits i sina färger sedan 1940 och på 70talet tillkom damlaget och BK Häcken lanserade Gothia Cup som är en fotbollscup för ungdomar. Varje sommar (då det inte är pandemi) kommer ungdomar från hela världen för att spela fotboll i Göteborg.

År 1983 kvalade BK Häcken äntligen in i allsvenskan men åkte också ur direkt igen. Och så har de pendlat. Under 2000-talet började klubbens ledning satsa mer på laget, spelare, ungdomar och underhållning. De menar att det har hjälpt laget att stanna i allsvenskan sedan dess. Sedan 2009 har de inte ramlat ur igen. Även om det var tal om nerflyttning även denna säsong.

BK Häcken profilerar sig som ett lag som jobbar starkt med sin värdegrund och CSR.¹⁴ Bland annat har de något de kallar för *Locker Room Talk* med sina ungdomar i sin ungdomsklubb (bkhacken.se). Jag kommer att återkomma till BK Häckens värdegrundsarbete längre fram.

---

¹⁴ Corporate Social Responsibility

HISINGEN ≠ GÖTEBORG

Det finns också en form av... geografisk uppdelning, får jag veta, i brist på bättre ord. En paradox (Klein 1995:19). Mina informanter berättar att många andra lags supportere inte ser Hisingen som en del av Göteborg. Och när vi går mot den andra matchen så berättar Alva och Monika att Hisingen inte ligger i Göteborg. Alva visar sin svarta t-shirt med gul text där det står Hisingen ≠ Göteborg. De berättar att det är ironiskt för att de är trötta på att argumentera om huruvida Hisingen tillhör Göteborg eller inte men att de är stolta över sin ö och sitt lag. Detta har föregåtts av att en i vår skara har blivit retad för att han "har flyttat från skärgården". Centrala Hisingen är långt ifrån skärgården, trots att det är en ö. Jag fnissar inombords. Det är alltid god stämning när jag träffar mina informanter och deras vänner. Alva berättade även i intervjun tidigare att "Vi har ju tagit det till vår identitet, att det är vi mot de från Göteborg." Något som jag inte hann fokusera på då men jag nu förstår innebörden av. Det är ett tydligt "vi". "De andra" kan ses som motståndslaget. Eller också som resten av Göteborg när det exempelvis är derby.¹⁵

Klacken sjunger senare under min andra match: "Varför åka in till stan? Allting finns på Backaplan?" Karin berättar att den sjungs ironiskt och att den kommer ofta i samband med "Hisingen är inte Göteborg". Allt är en del av den paradox och ironi som laget har skapat för att slippa ta diskussioner med andra lag om lagets geografiska varande (Klein 1995:19). De gör sig själva till en sorts underdog och Alva berättar att de inte är lika anrika som andra större Göteborgsklubbar.

HISINGEN GENOM TIDERNA

Hisingen är som bekant en ö på västkusten. Ungefär 75% av ön tillhör Bohuslän och ca 25% tillhör Västergötland. Stadsdelarna Lundby och Tuve räknas till Göteborg. Hisingen utgör ungefär hälften av Göteborgs yta och har ungefär en fjärdedel av stadens invånare.

Namnet Hisingen sägs komma från ordet hís som ska betyda kluven eller skilja, då ån Kvillebäcken, tidigare Kvilledalen, delar ön i tu. Den är dock inte tillräckligt bred för att delarna ska räknas som två separata öar.

---

¹⁵ Ett derby är en match mellan två idrottslag från samma stad eller närliggande städer enligt Wikipedia. [https://sv.wikipedia.org/wiki/Derby_\(lagsport\)](https://sv.wikipedia.org/wiki/Derby_(lagsport))

Den första staden med namnet Göteborg bildades i Färjenäs (vid Älvsborgsbrons norra fäste) år 1603 av holländska köpmän som hade hand om svensk utrikeshandel.

Fram till 70talet var Hisingen mest känt för varvsindustrin. De områdena utmed kajen är idag lyxiga bostäder, kontor och olika skolors utbildningsfaciliteter. (Wikipedia: Hisingen)

SKOTTLAND OCH ÖSTRA KVILLEBÄCKEN

Här på Hisingen finns också olika områden som är särskilt utsatta enligt Polisens hemsidas kriterier (polisen.se). I somras skedde ett uppmärksammat mord på en polisman, lite västerut från Kville. Efter det har jag förstätt att polisen har kallat ön för bland annat skottland, även innan mordet. (Lyssna på P3 Nyheter Dokumentär – Polismordet i Biskopsgården 2021, 12 juli)

Etnologen Joakim Forsemalm skriver om området Östra Kvillebäcken i sin avhandling från 2007. Han beskriver hur polisen pratar om stadsdelen som en form av laglöst land innan omvandlingen från det nedgångna industriområdet (Forsemalm 2007:102-103).

På den marken som Forsemalm undersöker finns idag moderna dyra bostadsrätter och dyra hyresrätter med små affärslokaler eller förskolor i markplan. Det har således skett en stor omvandling och gentrifiering i delar av stadsdelen och på ön.¹⁶

MASKULINITETEN

Vi sitter vid mitt köksbord när Karin berättar om när hon var mer engagerad i supporterföreningen förr och att hon en gång var med och träffades med den mer rikstäckande föreningen *Nätverk för kvinnor inom supporterkulturen*¹⁷ för en helg av föreläsningar och workshops. Denna träff var för alla allsvenska fotbollslags kvinnliga supportere och den här gången var den i Göteborg i ett annat av supporterföreningarnas klubblokaler. Hon åkte dit med två kompisar och de deltog med de andra klubbarnas kvinnliga supportere, de utbytte

---

¹⁶ När jag berättar att jag bor här så förutsätter många att jag bor i de nybyggda husen i Östra Kvillebäcken. Det gör jag inte. Framst då de saknar badkar och kostar minst dubbelt så mycket som den lätt nedgångna hyresrätten jag bor i idag. Varför folk tror det vet jag inte.

¹⁷ Läs mer om deras arbete och handboken de har tagit fram på: <https://www.fotbollskanalen.se/allsvenskan/sa-ska-supporterforeningar-inkludera-kvinnor-battre---med-hjalp-av-handbok/> Anledningen till handboken är för att de själva ska inkluderas mer i supporterkulturen.

erfarenheter och diskuterade hur de löser olika problem i klubbarna och hämtade inspiration och stöd från varandra.

Sedan var det en föreläsning om våld på läktarna, berättar Karin. "Där blev det tydligt att Häcken låg i framkant. Vi tre tittade på varandra ibland och jag tänkte att de här problemen har vi aldrig stött på. Och det beror såklart på att vi är en liten klubb." Karin berättar att flera allsvenska fotbollslag har sektioner av sina supporterföreningar som bara är för kvinnor. Hon berättar att ett lags kvinnliga supportrar hade bokat en buss för att åka till bortamatch samtidigt som männen och att de då blivit spottade på, hånade och ägg hade kastats mot de kvinnliga supportrarnas buss av manliga supporters från samma lag. Karin går direkt över till att berätta att "På Häcken går man på fotboll och alla är lika. Och det spelar ingen roll om hon eller han eller den eller vadsomhelst liksom."

Enligt Connell kan manlighet och maskulinitet ses som en risk (Connell 2005:1813). Det blir tydligt om vi tittar på SCBs statistik över våldsbrott från 2020. De som är mest utsatta för våld är män, av, för dem, obekanta män. Förutsatt att inte våldet sker i hemmet eller hos släktingar (scb.se). Och här kan vi självklart se en parallell till huliganism och till det våld som sker på och utanför läktare, men i anslutning till herrfotbollsmatcher. Även om våldet har minskat just på och runt herrfotbollsmatcher på grund av pandemin så finns det en trend där våldet ökar via rekrytering av kriminella manliga våldsutövare för att kränka ledningar av klubbar och för att slåss vid match.¹⁸ Ett tillskrivet manligt beteende.

Connell skriver att det borde finnas en distinktion mellan förväntningar och beteende inom de biologiska könsrollerna, att det finns motstånd till den manliga makten, exempelvis genom de homosexuella männens frigörelsekamp. Hon skriver: "Att förklara skillnader mellan män och kvinnor genom att hänvisa till rolldifferentiering är att tona ner våldets betydelse, det är att förtiga frågan om tvång genom att förutsätta ett stort mått av samförstånd." (Connell 1995/2008:59) Det är alltså inte så enkelt att se våldet och makten som något som är tilldelat män, utan grupper av heterosexuella män. Som här finns bland i herrfotbollens supporters.

Att män kan tänka sig att kränka kvinnor inom samma allsvenska fotbollsklubb var något nytt för Karin.¹⁹ Hon menar att många fotbollslags olika supporterklubbar är väldigt segregerade.

---

¹⁸ <https://fotbollsthlm.se/nyhet/huliganism-pa-kort-och-lang-sikt-sa-har-firmamiljoerna-utvecklats/>

¹⁹ Och såklart även för mig.

”Och det var väldigt, dels förvånande, för jag har inte alls tänkt att det kan se annorlunda ut än vad det gör hos oss. Det är klart att det kan liksom. Men det blev jättetydligt och jag är väldigt glad över det. Jag har alltid känt mig helt trygg. Jag kan gå dit själv och jag vet att jag träffar någon jag känner. För att man lär känna varandra.” säger Karin om att gå på match.

Connell skriver om två olika former av våld i sin bok *Maskuliniteter* (1995/2008). Där beskriver hon det våld som ofta sker inom hemmet, männens våld mot kvinnor och det våld som sker män emellan. Bägge är system som bygger på dominans och ett upprättande av dominans, men också som ett mått på maktens ofullkomlighet. Hon menar att våldet är en reaktion på att legitimitet saknas och att det finns kris i genusordningen (1995/2008:122). Mäns våld kan alltså ses som ett bevis på att patriarkatets makt sviktar. Alltså mäns makt över kvinnor.

Jag frågar Karin om det förekommer våld inom klacken eller mot andra lag. Hon berättar att under de senaste sex åren har det varit bråk två gånger på bortamatch inom klacken, som hon sett. Men att andra lag har hoppat på dem eller försökt starta bråk några gånger. Vissa supporterklubbar är mer kända för dessa former av beteenden än andra, säger hon.

Detta är en form av hegemonisk maskulinitet.²⁰ Connell menar att det är en bestridd term om mäns makt och politiska ledarskap, om våld i hemmet och i det offentliga och förändringar inom familjeliv och sexualitet. Connell skriver att hegemonisk maskulinitet även kan ses som ”det för tillfället accepterade svaret på frågan om patriarkatets legitimitet” (1995/2008:115). Det är ett sätt för manliga supportere att utöva makt över sina andra manliga supportere och kvinnliga dito. När klubbar och supporterklubbars medlemskap växer så bildas ofta olika nya supporterklubbar till ett lag.²¹ De kan exempelvis bestå av bara kvinnor, även om det är mer ovanligt.

BK HÄCKENS INFORMELLA GRUPPERINGAR OCH GEMENSKAP

Monika berättar också om att det finns vissa grupperingar inom klacken men att klacken inte är indelad i olika supporterklubbar. Jag märker, liksom Monika beskrev innan, att de som vill sjunga, heja, hoppa och dricka öl med andra vuxna står till höger efter ingången av G, medan

---

²⁰ Den hegemoniska maskuliniteten har sitt ursprung ur australiensisk forskning om social orättvisa i high school (Connell och Messerschmidt 2005:830) Den ska förstås som en term som behöver omprövas och undersökas, menar Connell.

²¹ En lista på olika supporterklubbar i Sverige: https://sv.wikipedia.org/wiki/Kategori:Supporterklubbar_i_Sverige

det till vänster finns en lugnare del där barnen till besökare på de andra läktarna och familjer samlas för att heja. Monika säger också att "Den vita medelålders mannen är mest ju definitivt mest förekommande, men att vi är många kvinnor som kommer kontinuerligt."

Mina informanter och deras vänner står vid är där TIFO, CAPO och trumman finns. CAPOn har till och med ett litet torn att stå i med sin megafon. Mina vänner berättar alla lite om de olika former av supporters som finns inom deras del av klacken. Det finns de unga som försöker vara tuffa, de äldre vita männen och "Sen har vi däremellan en ganska stor skara tjo-och-tjimmande där bland annat jag sällar mig som. Det är ganska skämtsamt, högljutt, rörligt och en hel del öl inkluderat i det." berättar Monika. Hon berättar att hon tror att anledningen till att klacken håller så god ton är för att deras klack är så pass liten. Karin berättar också att "hela supporterföreningen är genomsyrad av öppenhet. Jag känner mig alltid helt trygg. Och det är väldigt skönt och det är väldigt viktigt för mig."

Alva berättar om hur viktigt det är för henne att ha ett lokalt sammanhang: "När jag flyttade upp till Göteborg så flyttade jag till en storstad. Men det känns som att jag flyttade ut på landet för vi har vårt lilla Hisingengång här med våra lokala små pubar där vi kollar på matcherna och sådär." Hon berättar att när hon inte mår så bra kan hon alltid gå på en match. "Det krävs ingenting av mig. Jag kan stå där och skrika och vråla och sen kan jag gå hem. Så att man kan vara med på sina egna villkor och det är en underbar gemenskap. (...) Det är en trygghet och en väldigt fin och stärkande gemenskap."

TRYGGHET, VENTILERING OCH ROLLER

När jag berättade om varandet i klacken under match nummer två så beskrev jag hur Etnologiprofessorn Barbro Klein skrev om "orimliga och excentriska beteenden" och vidare berättar hon att ritualen är ett sätt "att erbjuda ett socialt sanktionerat och strikt formbundet utlopp för irrationella impulser", som det beteende vi kan se i en hejarklack (Klein 1995:30). Att stå och heja är för Alva ett sätt att ge utlopp för sina känslor, men samtidigt också veta att när matchen är över så kan hon gå hem och vila igen. Att ritualen har en tydlig början och ett tydligt slut (Klein 1995:15). En så stark ritual som att stå på hejarklacken med sina vänner fungerar som en trygghet i en stark gemenskap, men också som ett sätt att få "tillfälligt kanalisera frustrationer" (Klein 1995:30).

I intervjun med Monika berättar hon om sin roll som hon tagit. Hon beskriver det som ett litet skämt mellan henne och en annan i klacken. Han hade skämtat med henne och sjungit en ramsa som hon genast hoppade på och gjorde en egen rad till på slutet. En liten form av egen ritual som de har tillsammans och som stärker deras gemenskap (Ronström 2017:240).

Trygghet är ett ord mina informanter använder ofta för hur de känner inför sin klack och sin "klick"²². De säger att även om de inte känner alla så träffar de alltid någon där som de kan prata med. De beskriver också hur supporterrollen, som Alva berättade ovan, har en positiv effekt på dem. När jag ställer min sista fråga så berättar Karin att "Dels är det ju lite, man kan få utlopp! (Hon skrattar) För det är ok att skrika och bara gapa och sjunga. Jag sjunger aldrig men när jag står i klacken så sjunger jag." Och Monika beskriver hur hon behöver vara rörlig när hon ser på fotboll och att hon "tycker att det är en härlig känsla att gå på fotboll" Och att hon är rädd för att hon kommer att vara lite övertänd på sin första match på länge. Det märktes att Monika var glad att få vara tillbaka på läktaren. Som Klein beskriver kan ritualen vara ett sätt att få utlopp för känslor (Klein 1995:30).

RELATIONEN TILL SPELARNA OCH LAGETS VÄRDEGRUND

Mina informanter beskriver att sjungande uppskattas men att det också går bra att bara vara där. Och att det är skönt att kunna gå tillbaks till att gå på match igen. Även spelarna uppskattar sin supporterklubb. Karin berättar "Våra spelare står väldigt nära klacken och kommer och tackar och applåderar och sjunger efter matchen. Om de inte har förlorat jättemycket och är sura. Då brukar det bara vara någon enstaka som kommer och bara; tack tack tack." Hon berättar också att spelarna använder olika sociala medier för att kunna prata med alla supportere och att en kan bli vän med dem där. De hade även en supporterfest ganska nyligen. Jag kommenterar att de är lite som artister. Karin håller snabbt med och berättar att de ofta besöker skolor och pratar med barnen om antirasism, antisexism och likabehandling. Hon berättar att det finns "mycket sånt bra arbete bakom Häcken också som gör att det är en klubb jag kan stå för till 100%." Hon beskriver också sitt supporterskap till klubben som "Det är någonting kul att göra som ger någonting tillbaka."

---

²² De närmare vännerna i klacken enligt Alva och Monika.

Just ordet värdegrund och BK Häckens CSR går att läsa om på många ställen på klubbens hemsida. Klubben jobbar tillsammans med flera olika organisationer för att stärka barn både fysiskt och psykiskt och samtidigt motverka bland annat mobbing, övergrepp och suicid. Det anordnas något som heter Fredagsfotboll som samlar ungdomar mellan 10 och 20 år för kvällar med spontanfotboll på vinterhalvåret och en turnering på sommaren. Ibland är dessa kvällar i andra delar av stan än på Hisingen.²³ Supporters går även för supporterföreningen i Pride-tåget varje år och Bravida Arena brukar ha Pride-hörnflaggor. Ett år var även årskortet i Pride-färger, berättar Monika och Karin. Karin visar mig senare i ett mms.

BEKÄMPA VARDAGEN

Ronström skriver om ritualer som något som skapar distans till det vardagliga (2017:241). Detta är något som mina likar Fredrik Gustavsson och Magnus Sjöberg skrev om i sin B-uppsats *Det känns precis som någon har dött*. Deras informanter saknade att kunna gå på match under pandemin (Sjöberg; Gustavsson 2020). Även för mina informanter så har uppehållet av fotboll varit som ett tomrum. Karin beskriver att: "Det e som en stor familj och nu under coronan när vi inte kunnat gå på match under ett och ett halvt år så finns det ju jättemycket människor jag inte sett under hela den tiden. Som jag saknar. Som jag inte umgås med på något annat sätt. Så det är väldigt kul och skönt när vi kunde gå tillbaka och träffas igen. Och det är likadant för spelarna."

Under min telefonintervju med Alva hamnade jag i en lite underlig situation. Jag berättade för henne att jag varit på min första match och att jag nu förstod lite mer av läktarkulturen i BK Häcken. Hon utbrister: "Ja just det! Du är ju inte Häckensupporter!" Jag skrattar och säger nej, det är jag inte. Denna situation fann jag mig som forskare i ibland. Jag vet att jag uppfattades som märklig när jag inte köpte öl med mina vänner och när jag inte hade någon form av supportermerch så tittades det på mig. Kanske för att jag var ett nytt ansikte med. Jag var inte riktigt en del av deras gemenskap.

Den här situationen med Alva är väldigt lik den Wiklund beskriver i sin avhandling *Kreativa Liv*. Hon beskriver hur balansen mellan att vara allt för personlig med sina informanter och samtidigt kunna upprätthålla en informell relation (Wiklund 2013:44). Mina informanter är

---

²³ Läs mer på bkhacken.se under Om bollklubben/Vägen framåt

mina vänner (till skillnad från Wiklund) och de förväntar sig samtidigt att jag ska göra de vänskapliga saker vi gör, som att hänga och dricka öl tillsammans. Likt Wiklund så kände jag att informanterna ibland glömde bort min forskarroll (Wiklund 2013:47). Men att det har hjälpt mig att förstå det fältet de befinner sig i bättre. Jag blir en insider.

DEN LILLA SJÄLVREGLERANDE KLACKEN

”En liten klack är självreglerande” berättar Monika. Hon fortsätter: ”jag vet ju att jag själv är en av dem som inte accepterar när någon säger rasistiska eller sexistiska saker.” Alva vittnar om liknande: ”A jag minns inte senast det hände, på grund av covid, men det var någon som skrek fitta till domaren. Och alla ba: Håll käften! Sedan var det inget mer med det.” Hon fortsätter ”det är sällan det dyker upp och gör det så är det alltid någon som säger till snabbt så att det inte hinner bli kultur av det.”

Att kalla en domare för ett kvinnligt könsord kanske inte verkar så farligt. Men det är en tydlig markering mot domaren att den är en feminint kodad person. Det är en sexistisk smädelse och en diskriminerande handling. Connell skriver att definitionen av en verklig maskulinitet är ta avstånd från de feminina. Hon menar att detta har sina rötter i homofobin och är ofta sammankopplat med förtrycket mot kvinnor. Vi kan således förstå att bli kallad ett feminint könsord är som att bli kallad för homosexuell. En roll som ligger utanför den manliga fotbollssupporterns norm. Connell beskriver också homofobin som ”en verklig social praktik”, vilket detta kan ses som ett exempel på (Connell 1995/2008:76).

Att Alva och de andra på läktaren tystar ner denna smädelse ser jag som ett exempel på att gruppen inte tolererar sexism eller rasism. Något som Karin och Monika också berättar om. Monika beskriver det såhär när hon berättar om Pride och årskorten i regnbågsfärger med: ”Jag tänker att klacken borde lyda under budskapet som laget har (..) det blir oetiskt om det står folk och skriker vider-saker och så står laget för allas lika rättigheter. Det blev diskussioner i Getingarna om hur en får uttrycka sig och inte. (...) Skulle någon ropa n-ordet så hade det blivit en reaktion.”

Alva beskriver också om hur nedtystandet av smädelse motverkar att det blir kultur av sexism och rasism. Något som de beskriver som förekommande, men mer ovanligt, i de flesta andra supporterföreningar. Ronström beskriver ritualen som en företeelse där expressiva former

brukas. BK Häckens supporterförenings egna manus innefattar inte sexism eller rasism, av den anledning att laget och ledningen till laget inte gör det (Ronström 2017:241). Och jag tror att det är detta som gör BK Häcken, kanske inte unikt, men mer inbjudande för kvinnor, ickevita och ickebinära.

SPORTENS OCH SUPPORTERKULTURENS VARANDE OCH FRAMTID

Connell beskriver också mannen som en form av Gatekeeper²⁴ till makten i samhället och att det är män och pojkar som behöver släppa fram kvinnor (Connell 2005:1802). Connell menar att det fokus som idag finns på det manliga företagandet i kommersiell sport är något som vi behöver bemöta med mer nyanserade bilder av maskulinitet och att vi måste sluta förminska kvinnor i sporten. Här behöver både kvinnor och män finnas och nyanseras (Connell 2005:1816).

Att kunna ta plats som kvinna, med män, i ett väldigt maskulint sammanhang och där kunna känna sig trygg, som mina informanter berättat om innan, anser jag är en milstolpe för all form av sport och supporterkultur. Ronström skriver att ritualen kan ha en omskapande och förnyande kraft, där när den kan producera en ny gemenskap. Där kan ”nya erfarenheter och sociala positioner erövrats, som sedan kan föras vidare till vardagslivet och förändra det.” (Ronström 2017:241). Jag känner att BK Häckens klack är en gemenskap där maskulinitet inte är så uttalat eller för den delen inte heller så viktigt. Det är en samvaro där en kvinna kan ta plats. I en fotbollsfamilj.

Enligt Klein kan den offentliga ritualen, i detta fall att gå på herrfotbollsmatch med sina vänner, vara en del av ett ”betydelsefullt kulturvetenskapligt idébygge”. Den är värdefull för att kunna förstå olika former av socialt liv (Klein 1995:31). Eller versioner av socialt liv (Klein 1995:32). Jag anser att undersökandet av ritualer och normer är otroligt givande. För en vet aldrig vad en kommer att finna. Karin beskriver kort betydelsen av att vara med i klacken: ”Men vad betyder det? Vänskap, värme och roligheter.

---

²⁴ Inte att förväxla med Wiklunds Gatekeeper (Wiklund 2011)

AVSLUTANDE TANKAR

Min nyfikenhet inför uppsatsämnet väcktes av Kerstin Gunnemarks antologi *Etnografiska hållplatser* (Gunnemark 2011) och Lisa Wiklunds text om Gatekeepers (Wiklund 2011:62). Efter det påbörjade en resa med mina kvinnliga supportervännen in i det lokala herrfotbollslaget BK Häcken och dess läktarkultur. Inledningsvis var jag nyfiken på att undersöka flera olika allsvenska herrlags kvinnliga supportrar men det jag fann hos BK Häcken fångade min uppmärksamhet.

Syftet med min undersökning var att ta reda på varför mina kvinnliga vänner hejar på det lokala herrfotbollslaget BK Häcken och varför de är aktiva i hejarklacken.

Jag har gjort tre intervjuer som jag transkriberat. Jag har också gjort två fältarbeten med deltagande observationer. Efter det har jag analyserat mitt material med hjälp av två teorier. Den ena teorin kallar jag ritualer och där har jag använt etnologerna Barbro Klein och Owe Ronströms texter. Den andra teorin kallar jag maskulinitet och där har jag använt mig av tre olika texter av sociologen Raewyn Connell. Hon har fokuserat mycket av sin forskning runt maskulinitet och genus.

Mina frågor från mitt syfte använde jag även för att skapa rubrikerna i undersökningen och teorierna hjälpte mig att tolka mitt insamlade material. Den första frågan var hur mina vänner hamnade i klacken. Det går såklart även att gå på fotboll utan att vara i hejarklacken. Det jag kom fram till är att mina vänner står i klacken för att det är mer rörligt där och för att det går att vara social på ett helt annat sätt än om du sitter på din plats på läktaren. De finner en gemenskap där och de drogs även dit för att det finns fler kvinnor än i många andra lags hejarklackar.

På frågan om varför mina vänner hejar på herrlaget, en fråga som jag inte valde att ställa direkt till dem, är svaret att herrlaget är mer etablerat än damlaget och att där finns också fler gemensamma vänner. Mina vänner/informanter anser att det är en trygg gemenskap. Inom denna fråga valde jag också att presentera mina två fältstudier som jag utförde på två hemmamatcher på Bravida Arena. Den ena mot ett mindre lag, Degerfors, och den andra mot Djurgården som är ett stort Stockholmslag. Under dessa matcher fick jag ta del av alla de ritualer som sker. Från det att vi sätter foten innanför dörrarna på supporterklubbens

hemmapub till dess att vi lämnar arenan. Jag får också reda på hur olika matcherna är beroende på lagets storlek och på hur BK Häcken ses som ett fredligt lag.

Den sista frågan jag ställde i mitt syfte är varför mina vänner hejar på BK Häcken. Det finns väldigt många svar på den frågan. Men det som jag tyckte var tydligast var att BK Häcken är ett lag med en väldigt tydlig värdegrund som bygger på antisexism och antirasism och på ett stort arbete för och med ungdomar. Mina informanter kände att de vill vara del av en förening som har samma värdegrund som de själva och att supporterklubben speglar det arbetet. Maskulinitet är inte en lika tydlig norm här som i många andra allsvenska herrfotbollslag.

Mina informanter berättar också att de samtidigt också kan få utlopp för sina känslor när de hejar i klacken. De får känna gemenskap, trygghet och glädje tillsammans med andra supportere och även spelare i klubben. Att den våldsamt och negativitet som de upplevt hos andra herrfotbollsklubbars supportere inte finns i BK Häcken.

Det är inte lätt att komma in som ny i en hejarklack. Men om en ska göra det i en så underlättar det om den är så öppen, liten och varm som BK Häckens. Mina teorier hjälpte mig också att förstå varför mina informanter sjunger vissa ramsor och också varför de väljer att vara del av gemenskapen hos ett herrlag i allsvenskan. Jag valde att kalla min undersökning och analys för **klackliv**. Ett sorts liv som bryter av mot vardagens rutiner och som skänker en bild av hur det kan vara att vara med i en gemenskap som är maskulint kodad men inte ger plats för uttryck av rasism eller sexism. En plats där alla kan ta plats och är välkomna.

Under hela mitt arbete har jag funderat på min position som både forskare och vän. Det är en svår plats, men givande för min undersökning, anser jag. Jag har svårt att tänka mig att jag skulle kunna komma så nära fältet som jag gjort om mina informanter inte hade varit mina vänner. Likt Wiklund har jag funderat på vart jag befinner mig etiskt och vart gränsen för förtroende går (2013:47). Att göra mina informanters/vänners berättelser rättvisa är mitt största etiska hänsynstagande.

VIDARE FORSKNING

Jag hade gärna velat gräva mer i supporterkultur hos kvinnor, gärna i fler lag. Jag hade såklart gärna gjort fler intervjuer med fler informanter. Men i detta fall var BK Häcken lite för

intressant. Om tid funnits hade jag gärna intervjuat fler kvinnor och ickebinära om BK Häckens damlag också och gjort fältstudier där med. Den supporterkulturen är såklart minst lika spännande som denna. I en perfekt värld hade alla gått lika mycket på BK Häckens damlags matcher som på herrlagets. Kanske hade jag även intervjuat någon i klubbens ledning? Och jag hade velat tillämpa fler teorier på min analys. Det anser jag hade varit givande.

Det finns såklart många andra frågor jag kunnat ställt till mina informanter. Jag hade kunnat fokusera på ämnen som uppfattas som maskulina och feminina. Det kan också tänkas att då vi i princip delar värdegrund så vill vi prata om samma saker.

Andra saker jag gärna hade tittat på mer är Hisingen. Som plats och dess konnotationer. Media som privata. Det är något jag kände att jag behövde redogöra för och som jag tycker bidrar till att förklara hur en plats som är så problematiskt omtalad kan ha utrymme för så mycket viktigt och meningsfullt.

Jag kanske även hade intervjuat män? Jag också hade gärna gjort en avslutande gruppintervju med mina informanter. Just nu verkar vi dock gå mot en nedstängning av samhället igen. Vi får se om det kan bli någon allsvensk fotboll i år 2022.

I skrivandes stund läser jag artiklar på helahisingen.se om hur Backaplan skall byggas ut till bostäder och jag tänker att det är på tiden. Backaplan är Sveriges i särklass sämst organiserade köpcentrum²⁵ då byggnaderna med affärerna ligger utspridda och asfalten mellan dem är dålig och bilar kör hursomhelst. Men jag åker inte heller in till stan, jag handlar det mesta på nätet.

Innan jul fick vi också reda på att svenska fotbollsförbundet kommer att betala kvinnliga och manliga spelare lika mycket i fortsättningen. Det är ett stort framsteg för damfotbollen då de spelarna nu kommer att kunna satsa mycket mer på sina karriärer!

Då jag började denna uppsats med ett citat av Alva, kan jag lika gärna avsluta den med ett: "Jag har ju liksom aldrig skämts för några spelare eller sådär. Sen har vi ju varit skitdåliga, på fotboll. (Vi fnissar tillsammans) Men det ingår. Dels är det självdestruktivt att vara Häckensupporter, (skrattar) men det ingår. Det gör det."

---

²⁵ Enligt mig, som inte är något generellt fan av platser där människor samlas, tro det eller ej.

KÄLLFÖRTECKNING

TRYCKTA KÄLLOR:

- Ahmed, Sara (2014) *The Cultural Politics of Emotion*. Edinburgh, Edinburgh University Press, andra upplagan
- Connell, R. W. (1995/2008) *Maskuliniteter*. Uddevalla, Bokförlaget Daidalos AB
- Connell, R. W. (2005) *Change Among the Gatekeepers: Men, Masculinities and Gender Equality in the Global Arena*. *Signs* vol. 30, Chicago, The University of Chicago Press
- Connell, R. W.; Messerschmidt, James W. (2005) *Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept*. *Gender and Society* december 2005. Tillgänglig digitalt: https://www.jstor.org/stable/27640853?seq=1#metadata_info_tab_contents
- Dahl, Ulrika (2010) "Femme on femme: Reflections on Collaborative Methods and Queer Femme-inist Ethnography" in K. Browne and C. J. Nash (eds) *Queer Methods and Methodologies: Intersecting Queer Theories and Social Science Research*. Farnham, Ashgate
- Forselmalm, Joakim (2007) *Bodies, Bricks & Black boxes; Power Practices in City Conversation*. Mölndal, Intellecta Docsys
- Fundberg, Jesper (2003) *Kom igen, gubbar! Om pojkfotboll och maskuliniteter*. Stockholm: Carlsson Bokförlag
- Franzén, Mats; Hertting, Nils; Thörn, Catharina (2016) *Stad till salu: Entreprenörsurbanismen och det offentliga rummets värde*. Göteborg, Daidalos AB
- Gustavsson, Fredrik; Sjöberg, Magnus (2020) "Det känns precis som någon har dött" *Om avsaknaden av ritualer och rutiner hos fotbollssupportrar under en pandemi*. Göteborg, Göteborgs Universitet – finns på GUPEA
- Haraway, Donna (1988) *Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective*. *Feminist Studies* vol. 14 s.575-599. Tillgänglig digitalt: <http://www.jstor.org/stable/3178066>
- Hellspång, Mats (1991) *Korset, fanan och fotbollen*. Helsingborg, Schmidts Boktryckeri AB

- Hedlin, Maria; Åberg, Magnus (2015) "Fallet med de störande manliga studenterna: en situation tolkad utifrån fyra förklaringsmodeller". *Utbildning och lärande*, vol 9, nr 1
- Herd, Katarzyna (2013) *Dream Factory: Magic and Myth-making in Football*. Lund universitet, tillgänglig digitalt: <https://www.lu.se/lup/publication/3954704>
- Herd, Katarzyna (2018) "We can make new history here" *Rituals of Producing History in Swedish Football Clubs*. Lund; Media-tryck, Lund University
- Holgerson, Helena; Thörn, Catharina; Thörn, Håkan; Wahlström, Mattias (2010) *GÖTEBORG UTFORSKAT: Studier av en stad i förändring*. Hässleholm, Exakta
- Jörnmark, Jan; Forsemalm, Joakim; Palmas, Karl (2015) *GÖTEBORG: mellan segregation och kreativitet*. Riga, Livonia Print
- McRobbie, Angela "En feministisk kritik mot subkulturforskningen". (1984) Red: Fornäs, Johan; Lindberg, Ulf; Sernhede, Ove *Ungdomskultur: Identitet – Motstånd*. Stockholm, Ordfront
- Radmann, Aage (2013) *Huliganlandskapet*. Malmö, Malmö Högskola, tillgänglig digitalt: <https://mau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1404492/FULLTEXT01.pdf>
- Radmann, Aage (2015) *Vad är huliganism?* Malmö, Malmö Arx
- Ronström, Owe (2017) "Ritual och ritualisering" ur Gunnarsson Payne, Jenny; Öhlander, Magnus (red) 2017 *Tillämpad kulturteori*. Lund, Studentlitteratur AB
- Rosengren, Annette (2005) "Vi är födda Bajare" om tre vänninor i Hammarby IF:s klack i *Tankar från baslinjen. Humanister om idrott, kropp och hälsa*. Red. Fundberg, Jesper; Ramberg, Klas; Waldetoft, Dan. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposium
- Vetenskapsrådet (2017) *God forskningssed*. Stockholm. Tillgänglig digitalt: https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/Go_d-forskningssed_VR_2017.pdf

Wiklund, Lisa (2013) *Kreativa Liv. Konstnärligt arbete och kosmopolitisk vardag i Williamsburg, Brooklyn New York*. Århus, Scandinavian Books

Wiklund, Lisa (2011) "Lost in Translation" i Gunnermark, Kerstin *Etnografiska Hållplatser. Om metodprocesser och reflexivitet*. Lund, Studentlitteratur AB

Winell, Erik; Åkesson, Jonatan (2016) *Fotbollsmatchen och publiken En studie i vad som motiverar publik till att gå på fotbollsmatcher och hur BK Häcken & IFK Göteborg kan göra för att locka mer publik till sina matcher*. Göteborg, Handelshögskolan Göteborgs Universitet -finns på GUPEA

Trost, Jan (2014) *Att skriva uppsats med AKRIBI*. Lund, Studentlitteratur AB

Sjöbäck, Martin (2021) *Ända sedan gamla dagar under våran ljusblå fana. -En studie om män och kvinnor i fotbollsupporterkultur i efterkrigstidens Sverige*. Malmö, Malmö Universitet, tillgänglig digitalt: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1567509/FULLTEXT02.pdf>

OTRYCKTA KÄLLOR:

Tre intervjuer på ljudfiler, utförda under november och december 2021 - finns i författarens ägo

Deltagande observationer nedtecknade digitalt under november och december 2021 - finns i författarens ägo

Bengalisk eld: https://sv.wikipedia.org/wiki/Bengalisk_eld 211205

BK Häckens värdegrundsarbete – bland annat Locker Room Talk:

https://bkhacken.se/sida/vardegrundsarbete_211222

Datalagringslagen GDPR (2016): <https://sv.wikipedia.org/wiki/Dataskyddsf%C3%B6rordningen> 211202

Derby: [https://sv.wikipedia.org/wiki/Derby_\(lagsport\)](https://sv.wikipedia.org/wiki/Derby_(lagsport)) 220119

Hisingen: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Hisingen> 211206

Hela Hisingen om Backplan: <https://www.helahisingen.se/sa-har-ska-hjalmar-brantingstorget-se-ut-backplans-framtida-centrum/>

Huliganism: <https://fotbollsthlm.se/nyhet/huliganism-pa-kort-och-lang-sikt-sa-har-firmamiljoerna-utvecklats/> 220119

Nätverk för kvinnor inom supporterkulturen och handboken:

<https://www.fotbollskanalen.se/allsvenskan/sa-ska-supporterforeningar-inkludera-kvinnor-bättre---med-hjalp-av-handbok/>

P3 Nyheter Dokumentär – Polismordet i Biskopsgården 210612 17 min:

<https://sverigesradio.se/avsnitt/polismordet-i-biskopsgarden-p3-nyheter-dokumentar>

Polisen om utsatta om råden: <https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/utsatta-omraden/> 211118

SCB -anmälda misshandelsbrott i Sverige, över 18 år. Sampublikation med BRÅ:

<https://www.scb.se/hitta-statistik/temaomraden/jamstalldhet/mans-vald-mot-kvinnor-ska-upphora/anmalda-brott/#130042> 211202

Supporterklubbar i Sverige:

https://sv.wikipedia.org/wiki/Kategori:Supporterklubbar_i_Sverige 220119

van Viegen (2013) *Las Palmas och Las Vegas ligger i Göteborg – en uppsats om två offentliga platser för alkoholkonsumtion* B-uppsats i Kulturvetenskap

Bilaga 1

ORDLISTA

BK Häcken – ett allsvenskt fotbollslag (www.bkhacken.se)

Banderas – TIFO-grupp för BK Häckens herrlag

Bengalisk eld eller bengaler – röda bloss med eld, kallas även nödbloss på sjön. Det är omdebatterat huruvida de ska förbjudas (Wikipedia)

CAPO - hejarklackdirigent med megafon

CSR – Corporate Social Responsibility, kan översättas till företagets ansvarstagande för samhället; miljömässigt, etiskt och socialt

Gatekeeper – En person som fungerar som en guide in i fältet. (Wiklund 2011)

Getingarna – BK Häckens supporterklubb

Nätverk för kvinnor inom supporterkulturen – en rikstäckande förening för supporter-kvinnor inom allsvensk fotboll som anordnar träffar där deltagarna kan diskutera supporterskap och jobba med problemlösning

Hemmapub – lagets hemmapub Whoopsie Daisy, en pub på Wieselgrensplatsen

Hejarklack/Klacken – supportrar som grupperat sig för att sjunga och peppa fram sitt lag

Hisingen – är enligt Wikipedia Sveriges femte största ö. Och stället där allt händer

Julgrans-supporter – en fotbollssupporter som går på match i många olika klädesplagg med lagets logga på (Fredrik Gustavsson och Magnus Sjöberg 2020)

Pastan – Kville Pastahaus, en restaurang/pub nära Kvilleorget

Queen Bees - TIFO främst till dammatcherna

TIFO - tifosi på italienska som betyder supportrar hyllar sitt lag genom att göra olika läktararrangemang, där finns CAPO. TIFO ordnar med flaggor, de har bland annat egna TIFO-halsdukar – exempelvis så har Banderas egna halsdukar